

लेखा परीक्षण

Audit

लेखा परीक्षण (Audit)

- Audit शब्दको उत्पत्ति ल्याटिन शब्द Audire वाट भएको हो जसको अर्थ सुन्नु (to hear) हुन्छ,
- लेखापरीक्षण भनेको एक निकायले गरेको खर्च अर्को निकायले हेर्ने र प्रतिवेदन माफत अखलाई सुनाउने कार्य हो,
- मौद्रिक आर्थिक मूल्य र महत्व भएको घटनाको अभिलेखन लेखा हो भने सो अभिलेखको लेखाजोखा गर्ने विधि नै लेखा परीक्षण हो,

□ कुनै पनि संस्था कार्यालय वा निकायको आर्थिक कारोबारसँग सम्बन्धित लेखाको स्वतन्त्र, निष्पक्ष एवं उद्देश्यमूलक रूपमा लेखापरीक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून र स्थापित मान्य मान्यता तथा सिद्धान्तहरूको आधारमा गरिने परीक्षण, जाँच, मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण समेत लेखापरीक्षण हो,

❖ खापरीक्षण भन्नाले सरकारी निकायको लेखा तथा लेखासँग सम्बन्धित कामको परीक्षण र त्यसको आधारमा गरिने मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण र सम्परीक्षण गर्ने कार्य समेतलाई जनाउँछ । –
लेखा परीक्षण ऐन, २०७५

❖ लेखापरीक्षण एक निश्चित अवधि वा निश्चित कार्यक्रमलाई आधार मानी कानुनी रूपमा मान्यताप्राप्त निकायबाट गर्ने गरिन्छ,

- ❖ सार्वजनिक लेखापरीक्षणका प्रकार धेरै छन् तर हाम्रोमा प्रचलित आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण हुन,
- ❖ सूचना प्रविधि, वातावरणीय ,विधि विज्ञान, Social Audit and Public Audit जस्ता लेखा परीक्षणका विधिहरू परीक्षणका सम्बन्धमा नयाँ अवधारणा हुन ।

- आर्थिक कारोबारसँग सम्बन्धित लेखाको स्वतन्त्र, निष्पक्ष एवं उद्देश्यमूलक रूपमा गरिने परीक्षण, चेकजाँच र सोको मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण गर्ने कार्य लेखापरीक्षण हो ।
- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ बमोजिम लेखापरीक्षणले सबै सरकारी कार्यालय, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको पूर्ण स्वामित्व भएको सङ्गठित संस्था, महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने भनी संघीय कानूनद्वारा तोकिएको संस्था वा निकायको लेखा तथा लेखासँग सम्बन्धित कामको परीक्षण र त्यसको आधारमा गरिने मूल्यांकन तथा विश्लेषण र सम्परीक्षण गर्ने कार्य समेतलाई जनाउँदछ भनी परिभाषित गरिएको छ ।

- ❖ The origin of the word Audit is from the Latin word Audire which means to hear.
- ❖ Auditing is the act of looking at the expenditure incurred by one body by another body and reporting it to others through a report.
- ❖ Accounting is the recording of events that have monetary financial value and importance, while the method of accounting for those records is auditing.

- ❖ An independent, impartial and objective audit of accounts related to the financial transactions of any organization, office or agency is an audit, which is conducted on the basis of the prevailing laws and established valid norms and principles.
- ❖ Auditing refers to the examination of the accounting and accounting-related work of a government agency and the evaluation, analysis and audit based on it. – Audit Act, 2075

- ❖ Audit is conducted by a legally recognized body based on a fixed period or a fixed program.
- ❖ There are many types of public audit but the most common among us are internal and final audit,
- ❖ Auditing methods like technology Audit, environmental audit, Forensic science audit, social audit and public audit, Due diligence Audit are new concepts in relation to testing.

❑ Auditing is the independent, fair and objective examination, checking, evaluation and analysis of accounts related to financial transactions.

लेखापरीक्षणको उद्देश्य, आवश्यकता एवं महत्त्व (Purpose, Need and Importance of Audit)

- सार्वजनिक स्रोतको बैधाकनिक, विवेकशील, दक्षतापूर्ण र औचित्यपूर्ण प्रयोगमा जोड दिने,
- भूल, त्रुटि वा गल्ती पत्ता लगाई आवश्यक सुझाव तथा सिफारिस गर्ने,
- लेखाको शुद्धता जाँच गर्ने,

- सरकारी कारोबारको हिसाबलाई पारदर्शी बनाउने,
- वित्तीय विवरणहरू प्रमाणित तथा पुष्ट्याई गर्ने,
- कार्यसम्पादन स्तर मापन गर्ने,
- हानि नोक्सानी भए/नभएको परीक्षण गरी भएको भए नियमित तथा असुलउपर गर्ने,
- साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालनको लागि आवश्यक सुझाव दिने,

- प्रशासनिक दक्षता, प्रभावकारिता, कार्यकुशलताको लागि सुझाव प्रदान गर्ने,
- अनियमितता र छलकपट पत्तालगाई रोक्ने,
- सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने,
- आर्थिक ऐन नियमको पालना गरे नगरेको परीक्षण गर्ने,

- सार्वजनिक जबाफदेहिता कायम गर्ने,
- नीति, प्रक्रिया तथा सङ्गठनात्मक संरचना र व्यवस्थापनमा सुधार गर्न आवश्यक सुझाव दिने,
- सार्वजनिक जबाफदेहिता र पारदर्शिता कायम गर्ने,
- असल र प्रभावकारी काम गर्नेलाई पुरस्कृत र गलत काम गर्नेलाई सजायको सिफारिश गर्न
- प्रचलित कानूनको परिपालनामा सहयोग पुर्याउन ।

- ❑ Emphasis on legal, prudent, efficient and reasonable use of public resources,
- ❑ Making necessary suggestions and recommendations by finding mistakes, errors or mistakes,
- ❑ checking the accuracy of accounts,
- ❑ To make accounting of government transactions transparent,

- ❑ Verifying financial statements;
- ❑ Measuring performance levels,
- ❑ If there is loss/damage, check regularly and recover if it happens.
- ❑ Providing necessary suggestions for effective utilization of resources,
- ❑ Prove suggestions for administrative efficiency, effectiveness, efficiency,

- ❑ prevent detection of irregularities and fraud;
- ❑ Protect public property,
- ❑ To check whether the financial laws and regulations are followed or not,
- ❑ Maintain public accountability,
- ❑ Provide necessary suggestions to improve policies, procedures and organizational structure and management,

- ❑ Maintain public accountability and transparency,
- ❑ To recommend rewards for good and effective work and punishment for wrongdoers
- ❑ To assist in compliance with prevailing laws.

लेखा परीक्षणका प्रकार (Type of Audit)

आन्तरिक लेखा परीक्षण (Internal Audit)

- व्यवस्थापन भित्रैबाट आफ्नो क्रियाकलापको लेखाजोखाका लागि कारोवारहरुको स्वतन्त्र रुपमा समीक्षा गरी सुधार गर्ने,
- यो आफ्नो क्रियाकलापबाट आफैं विश्वस्त हुन गरिएको आन्तरिक जाँच हो,

- यसले परीक्षण मूल्यांकन र प्रतिवेदन गरी साधनको दक्षता र प्रभावकारिता बढाउन व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्दछ,
- आ.ले.प.ले स्वीकृत बजेटको सिमा पालना गरे/नगरेको, तलबी प्रतिवेदनका अनुसार खर्च भए/नभएको, अख्तियारवालाको स्वीकृति लिए/नलिएको, पुस्त्याइ गर्ने कागजात राखे नराखेको, स्वीकृत लेखा ढाँचामा राखे/नराखेको जस्ता विषयमा परीक्षण गर्दछ ।

- ❑Independently review and improve transactions for accounting of their activities from within management;
- ❑It is an internal check to be sure of one's own actions.
- ❑It assists the management to increase the efficiency and effectiveness of the instrument by conducting test evaluation and reporting,
- ❑The Internal audit examines issues such as whether/not following the approved budget limit, spending according to the salary report/not taking/not taking the approval of the authority, not keeping the proof document, keeping/not keeping the approved accounting format.

आन्तरिक लेखा परीक्षणको महत्व (Importance of Internal Audit)

- व्यवस्थापनलाई आफ्नो क्रियाकलाप प्रति विश्वस्त बनाउछ,
- व्यवसायिकता प्रबर्धनमा सहयोग पुर्याउछ,
- नियन्त्रण र जवाफदेहितामा सघाउ पुर्याउछ,
- प्रशासनिक मानवीय कमिकजोरी र गणीतीय त्रुटीलाई सच्याउछ,
- बजेट व्यवस्थापनलाई यथार्थपरक बनाउन सहयोग गर्दछ,

- निर्णयका लागि आधार प्रदर गर्दछ,
- व्यवस्थापन प्रणालीमा नियन्त्रणका लागि सहजता सिर्जना गर्दछ,
- वित्तीय क्रियाकलाम संचालनमा विश्वासनियता प्रवर्द्धनमा सहयोग पुर्याउछ,
- वित्तीय प्रतिवेदन प्रणालीलाई सहज पार्छ,
- अन्तिम लेखा परीक्षणका लागि पुर्वाधारको तयारी गर्दछ ।

- ❑ Makes management confident about its activities,
- ❑ Assists in promoting professionalism,
- ❑ Facilitates control and accountability,
- ❑ Corrects administrative human error and mathematical errors;
- ❑ Helps make budget management realistic,

- provides a basis for decisions,
- Creates ease of control in the management system,
- Assist in promoting credibility in financial operations;
- Facilitates financial reporting systems,
- Prepares the background for the final audit.

अन्तिम वा बाह्य लेखा परीक्षण (Final Audit)

- आर्थिक क्रियाकलापहरूको स्वतन्त्र संबैधानिक निकायबाट गरिने जाँच वा लेखाजोखालाई बाह्य वा अन्तिम लेखा परीक्षण भनिन्छ,
- निर्दिष्ट मानक, मापदण्ड र आधारहरू अपनाइ अन्तिम लेखा परीक्षण गरिन्छ,
- अन्तिम लेखा परीक्षणलाई पनि नियमितताको लेखा परीक्षण, र कार्यमूलक लेखा परीक्षण गरी विभक्त गर्न सकिन्छ,
- नेपालमा महालेखा परीक्षकले संविधान र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन बमोजिमा लेखा परीक्षण गरिन्छ ।

- ❑ An audit is examine of financial activities by an independent statutory body is called an external or final audit.
- ❑ The final audit is carried out by adopting specified standards, criteria and bases,
- ❑ The final audit can also be divided into audit of regularity, and audit of performance.
- ❑ In Nepal, the Auditor General audits the accounts according to the Constitution and the Financial Procedure and Financial Responsibility Act.

नियमितताको लेखा परीक्षण

- यो परम्परागत र नियन्त्रणमूलक लेखा परीक्षण विधा हो,
- वित्तीय अस्थिरता भएको मूलुकमा यसको प्रयोग गरिन्छ,
- नियमितताको परीक्षणमा नियम, कानून र कार्यविधि जस्ता नियन्त्रण माध्यमहरूको पालना भयो वा भएन भनेर हेरिन्छ,
- संस्थाको उद्देश्य प्राप्त भन्दा पनि Rules Compliance लाई जोड दिन्छ ।

Audit of regularity

- ☐ It is a traditional and control audit style,
- ☐ It is used in areas with financial instability,
- ☐ Regularity testing looks at whether or not control measures such as rules, laws and procedures have been followed.
- ☐ Emphasizes rules compliance rather than achieving the organization's goals.

औचित्यताको लेखा परीक्षण

- लेखा परीक्षणका क्रममा नियम कानून र कार्यविधि मात्र नहेरी साधन स्रोत प्रयोगलाई संस्थाको उद्देश्य लक्ष्य अनुरूप भएको छुट्टैन सो को लेखाजोखा गरिन्छ,
- स्रोत र साधनको बैधानिक विवेकशील औचित्यपूर्ण र दक्षतापूरण रूपमा उपयोग भएको छुट्टैन जाँच गरिन्छ।

Audit of propriety

- ❑ During the audit, not only the rules and procedures, but also the use of resources is not in accordance with the purpose of the organization.
- ❑ It is checked whether resources and means have been used in a lawful, prudent, reasonable and efficient manner.

कार्यमूलक लेखा परीक्षण

- स्रोत र साधनको मितव्ययी कार्यकुशल एवं प्रभावकारी रूपमा उपयोग भएको छ/छैन भनी परीक्षण गर्ने विधि कार्यमूलक लेखा परीक्षण हो,
- यो नियमितताको वित्तीय परीक्षण भन्दा माथी उठेर स्रोत र साधनको बस्तुनिष्ठ र बैज्ञानिक उपयोग भएको छ वा छैन भनेर जाँच गरिन्छ,
- उसले समग्रमा नतिजाको मूल्यांकन गर्ने हुँदा यो उद्देश्यमूलक र व्यवस्थापकीय लेखा परीक्षण हो।

Functional Auditing

- ❑ Functional audit is a method of checking that resources and means are not being used efficiently and effectively.
- ❑ It rises above the financial test of regularity and examines whether there has been an objective and scientific use of resources and means.
- ❑ It is an objective and managerial audit as it evaluates the results as a whole.

जन लेखा परीक्षण

- विनियोजित स्रोत र साधनको उद्देश्यमूलक उपयोग भएको वा नभएको विषयमा सरोकारवाला जनताबाटै गरिने जाँच वा लेखाजोखा हो,
- Social Audit Pannel मार्फत जन लेखा परीक्षण गरिन्छ,
- ब्राजिलको पोर्टोअलेग्रे महानगरले यसलाई सफलतापूर्वक लागू गरेको छ ।

Public Audit

- ❑ It is a check or accounting done by the concerned people regarding whether or not the allocated resources and means have been used purposefully.
- ❑ Public audit is done through Social Audit Panel.
- ❑ The city of Porto Alegre in Brazil has successfully implemented it.

लेखा परीक्षणका आधारहरू (Basis of auditing)

- ❑ नियमितता (Regularity)
- ❑ मितव्ययीता (Economy)
- ❑ कार्यदक्षता (Efficiency)
- ❑ प्रभावकारीता (Effectiveness)
- ❑ औचित्यता (Propriety)

- लेखापरीक्षणका प्रमुख आधारहरू नेपालको संबिधान, ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, नर्स, सम्झौता, निर्णय, संसद तथा संसदीय समितिका निर्णय, तर्जुमा गरिएका नीति, रणनीति, कार्ययोजना, मानदण्ड, मार्गदर्शन एवं निर्देशिकाहरू हुन ।
- यसैको आधारमा लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन जारी गर्ने कार्य गरिन्छ ।

- ❑ The main bases of the audit are Nepal's constitution, laws, rules, guidelines, procedures, norms, agreements, decisions, decisions of parliament and parliamentary committees, formulated policies, strategies, action plans, standards, guidelines and guidelines.
- ❑ Based on this, the audit is done and the report is issued.

लेखा परीक्षणका सिद्धान्त (Principals of Audit)

- ❑ उद्देश्यमूलकता (Purposiveness)
- ❑ सरलता (Simplicity)
- ❑ स्वतन्त्रता र बस्तुपरकता (Independence and Objectivity)
- ❑ व्यावसायिकता (Professional Competence)
- ❑ उचित प्रकृया (Due Process)

- ❑ तथ्यपरकता (Evidence)
- ❑ सूचनाको गोपनियता (Confidentiality of Information)
- ❑ सुधारात्मकता (Correctiveness)
- ❑ प्रतिनिधिमूलकता (Representative)
- ❑ निष्ठा र नैतिकता (Integrity and Ethics)

लेखा परीक्षण मापदण्ड (Auditing Standards)

सामान्य मापदण्ड (General Standards)

- ✓ स्वतन्त्र (Freedom)
- ✓ दक्षता (Efficiency)
- ✓ सतर्कता (Vigilance)
- ✓ सूचना गोपनियता (Confidentiality of Information)

संचालन मापदण्ड (Operating standards)

- ✓ योजना (Plan)
- ✓ सुपरिवेक्षण र समीक्षा (Supervision and review)
- ✓ आन्तरिक नियन्त्रण (Inter Control)
- ✓ प्रमाण (Evidence)
- ✓ विवरणहरूको (विश्लेषण Statement Analysis)

प्रतिवेदन मापदण्ड (Reporting Standard)

- ✓ प्रारूप तयारी (Format preparation)
- ✓ विषय बस्तु: विषय पूर्णता कानूनी आधार समसामयिकता मापदण्डको मान्यता । (Subject Matter: Subject Completeness Legal Basis Recognition of Contemporaneity Standards)

आन्तरिक र बाह्य लेखा परीक्षणमा फरक

<u>आन्तरिक लेखा प्रणाली</u>	<u>आधार</u>	<u>बाह्य लेखा प्रणाली</u>
आफैं प्रति विश्वस्त हुने	उद्देश्य	अरुलाई विश्वस्त पार्ने
व्यवस्थापन नियन्त्रण	सिद्धान्त	वित्तीय जवाफदेहिता
व्यवस्थापन भित्र	जवाफदेहिता स्तर	सार्वजनिक रूपमा व्यवस्थापन बाहिर
सहयोगी	स्वभाव	आलोचना
व्यवस्थापनमा मात्र	प्रतिवेदन प्रस्तुती	संसद
बाह्य लेखा परीक्षणका लागि आधार तय	सहयोगी	सुशान र वित्तीय जवाफदेहिता प्रवर्धन
नियम	आधार	संवैधानिक